

Dahiliyin Ulu Öndər zirvəsi

Hansısa tarixi şəraitdə dövlətə rəhbərlik missiyasını üzərinə götürən, xalqının galacayı baxımından tələyüklü qərarlar qəbul edən liderlərin ideya-siyasi irsinin tədqiqi, öyrənilməsi və galəcək nəsillərə çatdırılması bəzən obyektiv sosial tələbat kimi meydana çıxır. Bu baxımdan, əminliklə deyə bilərik ki, Azərbaycan xalqının müstəqillik tarixində inqilabi yeniliklərə imza atması - sosial-iqtisadi nailiyyətləri ilə sivil dünyani heyrətləndirməsi, yeni dünya düzəninin tələblərinə cavab verən əvvəl diplomatiyası ilə milli maraqları təmin etməsi, ümummilli lider, dahi şəxsiyyət Heydər Əliyevin əsasını qoyduğu milli inkişaf modelinin parlaq nəticəsidir.

Ulu öndər Heydər Əliyevin böyüküyü, xalqa xidməti başlıca fəaliyyət məramına çevrilməsi ilə şərtlənir. Büyük strateq hələ respublikaya birinci rəhbərliyi dövründə - 1969-1982-ci illərdə Azərbaycanın nə zamansa müstəqillik qazanacağını özünəməxsus müdriklikle görərkə bu proses ciddi əsaslar hazırlayıb, xalqda milli "mən"i və özünüdürək hissini gücləndirib.

Prezident İlham Əliyevin 29 sentyabr 2022-ci il tarixli "Azərbaycan Respublikasında 2023-cü ilin "Heydər Əliyev il" elan edilməsi haqqında" Sərəncamında ulu öndərin həmin dövrəki tarixi xidmətləri xüsusi qeyd olunub: "Tariximizin gedisiyatının və həyatımızın ahənginin köklü surətdə dəyişdiyi, azadlıq və müstəqillik duyularının milli düşüncəmizdə üstünlük təşkil etməye başladığı bu illər Azərbaycanın quruculuq salnaməsinin ən parlaq səhifələridir. Ulu öndərin xalqın yaradıcılıq enerjisini bir məqsədə yönəltməklə tarixi yaddaşın bərpası istiqamətinde atlığı qətiyyətli addımlar o dövrə milli ruhun canlanmasına xidmət göstəmiş, özünüdürək və soy-kökə qayıdışı təmin etmiş, müs-

təqil dövlət quruculuğuna aparan yolun təməl daşına çevrilmişdir".

Ulu öndər Heydər Əliyev həmin illər respublikanın inkişafında ciddi əngelə əvirlmiş iqtisadi cinayətkarlığa, dövlət əmlakının mənimsənilməsi, korrupsiya və rüşvetxorluq hallarına qarşı principial mübarizə aparmaqla yanaşı, azərbaycançılığı şərtləndirən adət-ənənələrin, milli dəyərlərin, düşünce sisteminin ictimai şüurda möhkəmənməsinə xidmət edən layihələrin reallaşdırılmasını təmin etmişdir. Büyük strateqin rəhbərliyi ilə reallaşdırılan genişmiqyaslı tədbirlər bir tərəfdən respublikanın aqrar-sənaye potensialının gücləndirilməsinə, diger tərəfdən gələcək müstəqilliyyinə etibarlı zəmin formalaşdırılmasına, mövcud resursların bu istiqamətdə səfərbər olunmasına yönəlmışdır. Müstəqilliyyin təməlini haqlı olaraq iqtisadi azadlıqda görən ümummilli lider ittiifaq əhəmiyyətli iri müəssisələrin respublikamızda inşası üçün əzmkar mübarizə aparır, əksər halda buna nail olurdu. Bakı Məişət Kondisionerləri, Dərin Özüllər zavodları və digər strateji əhəmiyyətli müəssisələrin respublikamızda inşası Heydər Əliyevin keçmiş ittiifaq rəhbərliyi ilə apardığı səmərəli danışqlar sayesində mümkün olmuşdu. Əger 1969-cu ilə dək olan 100 il ərzində Azərbaycanda 735 böyük sənaye obyekti tikilmişdə, Heydər Əliyevin rəhbərlik etdiyi dövrlərdə onların sayı 1048-ə çatdırılmışdı.

Heydər Əliyevin böyük fədakarlıqları nəticəsində Azərbaycan keçmiş SSRİ-de neft hasilatı, emalı, geosiyasi kəşfiyyatı ilə məşğul olan aparıcı dövlətlərdən birine əvirlmiş, əldə olunan iqtisadi dividendlər birbaşa respublikamızın inkişafına yönəldilmişdir. 1971-ci il martın 28-də Azərbaycanda 1 milyardinci ton neftin çıxarılması da ittiifaq əhəmiyyətli hadisə kimi qeyd edilmişdi.

Ümumiyyətlə, Heydər Əliyevin Azərbaycana birinci rəhbərliyi dövründə reallaşdırılan qlobal layihələr 1991-ci ilin oktyabrında dövlət müstəqilliyyinin bərpasına nail olmuş ölkəmiz üçün möhkəm iqtisadi bazis rolunu oynayıb. Ulu öndər Heydər Əliyev 1991-ci ildə Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Sovetinin sədri kimi Türkiyənin "Zaman" qəzetinə müraciətində demişdir: "Mən SSRİ respublikalarının nə vaxtsa müstəqilik əldə edəcəklərini düşünürüm. O illərdə Azərbaycanın da müstəqil bir müsəlman dövləti olmasını arzu edirdim. Məni istefaya getməyə məcbur edənlərin məqsədləri də Azərbaycanın

müstəqillik qazanmasının qarşısını almaq idi".

Dövlət müstəqilliyyinin bərpasından sonra ilk illərdə respublikada müşahidə edilən mürəkkəb proseslər - milli dövlətçiliyə qarşı güclənən daxili və xarici təhdidlər, vətəndaş qarşidurması, anarxiya və xaos mühiti göstərdi ki, yaranmış acıcaqlı vəziyyətdən çıxış yolunu yalnız ulu öndər Heydər Əliyev kimi müdrik siyasetçi müəyyən edə bilerdi. 1993-cü ilin iyun ayında xalqın istəyi ilə Naxçıvandan Bakıya qaydan, kifayət qədər gərgin bir dövrde respublikaya rəhbərlik misiyasını üzərinə götürən Heydər Əliyev qısa müddətde ictimai-siyasi sabitliyin təminatına, həkimiyət böhranının və vətəndaş qarşidurmasının aradan qaldırılmasına nail oldu.

Həmin dövr cəmiyyətdə həllini gözləyən bir sıra problemləri - yeni iqtisadi-siyasi sistemin qəḍılmaz reallıqlarının ictimai rəyədə hələ yaxşı dərk olunmadığını, dövlətçilik üçün daxili və xarici təhdidlərin aradan qalxmadığını, sivil siyasi münasibətlər sisteminin formalaşmadığını nəzərə alan ulu öndər Heydər Əliyev totalitar düşüncə tərzinin ziyanlı komplekslərindən azad olmamış cəmiyyətin liberal demokratik islahatlara tədricən hazırlanmasını daha düzgün sayırdı. Bunun üçün dövlət idarəetmə sisteminde institutional xarakterli islahatların həyata keçirilməsini təmin edən iqtisadi inkişaf üçün etibarlı zəmin hazırlayan, hüquq qaydalarını möhkəmləndirən böyük strateq demokratiyanı üstqurum kimi dəyerləndirərək onun bazisində, təməlində iqtisadiyyatın dayanıqlığını böyük müdrikliklə vurgulayırdı.

Yeni ictimai-iqtisadi formasiyanın tələblərinə, bazar münasibətlərinə cavab verən milli iqtisadi inkişaf modelini irəli sürən ümummilli lider ölkənin coğrafi mövqeyini, tranzit-kommunikasiya imkanlarını, zəngin karbohidrogen resurslarının tarixi təsərrüfatçılıq ənənələrini, xalqın milli mentalitetini və digər spesifik xüsusiyyətlərini də nəzərə almışdır. Bu inkişaf modeli özəl mülkiyyətin, azad rəqabətin, sahibkarlığın bütün təşkilati-struktur formalarının təməli ilə yanaşı, sosialyö-nümlü məsələlərin həllini də xüsusi öne çəkirdi. Azərbaycanın milli-iqtisadi inkişaf modeli bir sıra cəhətlərinə görə digər dövlətlərin təcrübəsindən fərqlənir və müəyyən üstünlükleri ilə seçilirdi.

Iqtisadi islahatların sürətlənməsi istiqamətinde atılan mühüm addımlardan biri də 1994-cü ilde "Əsrin müqaviləsi"nin imzalanması, Qərb şirkətlərinin Xəzər hövzəsinə külli miqdarda investisiya yatırması idi. Büyük müdrikliklə gerçəkləşdirilən yeni neft strategiyası sonrakı mərhələdə

milli iqtisadiyyatın hərtərəfli inkişafi üçün möhkəm iqtisadi təmələ çevrildi. "Əsrin müqaviləsi"nin praktiki cəhətdən reallaşması sənayenin bir çox sahəsinə sərmayelerin yönəldilmesi, yəni istehsal müəssisələrinin istifadəyə verilməsi ilə ölkədə dirçəlişin təməli qoyuldu.

Heydər Əliyev ölkədə aparılacaq iqtisadi islahatların hüquqi əsaslarından da müəyyənləşdiriləməsinə vacib sayırdı. Məlum olduğu kimi, ulu öndərin rəhbərliyi ilə hazırlanaraq 1995-ci il noyabrın 12-də ümumxalq səsverməsi ilə qəbul edilmiş Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasında milli iqtisadi inkişaf modelinin əsas prioritətləri göstərilib, insanların firavan yaşayışının təmin edilməsi dövlətin ali məqsədi kimi təsbit edilib.

Ümummilli lider Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə 2001-ci ilin noyabrında Bakıda Dünya Azərbaycanlılarının I Qurultayı keçirilmiş, bununla da xarici ölkədə yaşayan həmvətənlərimizin monolit birliliyin təmin olunmuşdur. Heydər Əliyevin məqsədyönlü fealiyyəti sayesində ölkəmizdə sehiyyə, elm, təhsil sahəsində uğurlu nəticələrə imza atılmış, türk dövlətləri ilə əlaqələr möhkəmlənmişdir. Ümummilli lider Heydər Əliyevin müdrikliklə irəli sürdüyü inkişaf strategiyası onun layiqli davamçısı, Prezident İlham Əliyev tərefindən uğurla davam etdirilir. Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə müstəqil Azərbaycan son illərdə Cənubi Qafqazın ən dinamik inkişaf edən, sabit və qüdrətli dövlətinə çevrilib.

Azərbaycanın ikinci Qarabağ müharibəsində cəmi 44 gün ərzində qazandığı tarixi Zəfərdən sonra işgaldən azad edilmiş ərazilərin ümumi iqtisadiyyata integrasiyası prosesi genişlənərək regional inkişaf prosesinin ayrılmaz halqasına çevrilib. Dövlət başçısı İlham Əliyevin Qarabağ və Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonlarına müntəzəm səfərləri, həyata keçirilən bərpa və yenidənqurmanın gedisi ilə tanış olması Böyük Qayıdış programının icrasının ölkə üçün prioritet məsələ olduğunu bir daha təsdiqləyir.

Əminliklə deyə bilərik ki, ulu öndər Heydər Əliyevin milli maraqlara əsaslanan mütərəqqi ideya və siyasi baxışlarını, gələcəyə hesablanmış planlarını praktik şəkildə gerçəkləşdirməyə müvəffəq olmuş Prezident İlham Əliyev Azərbaycanda inqilabi xarakterli islahat və yeniliklərə müəlliflik edir.

Əsədulla SULTANOV,
Azərbaycan Tibb Universiteti
Tədris-Cərrahiyə Klinikasının
direktoru.